

Published on *Eurydice* (<https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice>)

Do lat 90-tych ubiegłego wieku istniała tylko jedna forma edukacji obowiązkowej – obowiązek szkolny spełniany w 8-klasowej szkole podstawowej. W Konstytucji RP z 1997 r. wprowadzony został obowiązek nauki. W ramach reformy systemu edukacji wdrażanej od września 1999 r. obowiązek szkolny został przedłużony o jeden rok w ramach struktury wprowadzającej 6-letnią szkołę podstawową i 3-letnie gimnazjum. Od września 2004 r. wprowadzone zostało obowiązkowe roczne przygotowanie przedszkolne dzieci w wieku 6 lat. Od września 2011 r. obowiązek ten dotyczył dzieci w wieku 5 lat. Przejściowo obniżony również został wiek rozpoczynania obowiązku szkolnego. Od września 2014 obowiązek ten dotyczył pierwszej połowy rocznika 6-latków, a od września 2015 r. dotyczył całego rocznika 6-latków, jednak od grudnia 2015 r. ponownie podniesiono wiek szkolny do 7 lat.

Po uchwaleniu i wejściu w życie ustawy – Prawo oświatowe (od 1 września 2017 r.), obowiązek szkolny znów jest spełniany w 8-klasowej szkole podstawowej, natomiast obowiązek nauki jest zgodnie z tą ustawą spełniany poprzez uczęszczanie do publicznej lub niepublicznej szkoły ponadpodstawowej lub realizowanie przygotowania zawodowego u pracodawcy. Wdrożenie reformy ustroju szkolnego przebiega zgodnie z przepisami ustawy z dnia 14 grudnia 2017 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe. Kształcenie w dotychczasowych gimnazjach zostało zakończone z dniem 31 sierpnia 2019 r.

Obecnie edukacja obowiązkowa jest podzielona na:

- **obowiązkowe roczne przygotowanie przedszkolne,**
- **obowiązek szkolny**, który rozpoczyna się z początkiem roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 7 lat, oraz trwa do ukończenia szkoły podstawowej, nie dłużej jednak niż do ukończenia 18 roku życia,
- **obowiązek nauki** do 18. roku życia, który może być spełniany przede wszystkim przez uczęszczanie do szkoły ponadpodstawowej (w okresie przejściowym: do ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej) lub przez realizowanie przygotowania zawodowego u pracodawcy.

Ponadto wymienione formy edukacji obowiązkowej mogą być spełniane również przez uczęszczanie do przedszkola lub szkoły za granicą oraz przy przedstawicielstwie dyplomatycznym innego państwa w Polsce. Uczeń, który ukończył szkołę ponadpodstawową (wcześniej: ponadgimnazjalną) przed ukończeniem 18 roku życia, może również spełniać obowiązek nauki przez uczęszczanie na zajęcia w uczelni.

Struktura systemu oświaty

Zgodnie z ustawą z 7 września 1991 r. o systemie oświaty (z późniejszymi zmianami) w skład tego systemu wchodzi przedszkola i inne formy wychowania przedszkolnego, szkoły podstawowe, szkoły ponadpodstawowe (w nowym ustroju szkolnym – dawniej: szkoły ponadgimnazjalne), a także szkoły

artystyczne. W skład systemu oświaty nie wchodzi uczelnie, które stanowią oddzielny system szkolnictwa wyższego. Należą jednak do niego zakłady kształcenia nauczycieli, w tym kolegia nauczycielskie, nauczycielskie kolegia języków obcych (oba rodzaje tych kolegiów są obecnie stopniowo likwidowane, a proces ten zakończy się z dniem 1 października 2016 r.), a także kolegia pracowników służb społecznych.

Diagram ilustrujący strukturę szkolnictwa w Polsce dostępny jest w publikacji „[The Structure of the European Education Systems 2019/2020: schematic diagrams](#) [1]”

Poza wyżej wymienionymi szkołami elementami systemu oświaty są także:

- placówki oświatowo-wychowawcze, umożliwiające rozwijanie zainteresowań i uzdolnień oraz korzystanie z różnych form wypoczynku i organizacji czasu wolnego,
- placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego oraz ośrodki dokształcania i doskonalenia zawodowego, umożliwiające uzyskanie i uzupełnienie wiedzy ogólnej, umiejętności i kwalifikacji zawodowych,
- placówki artystyczne - ogniska artystyczne umożliwiające rozwijanie zainteresowań i uzdolnień artystycznych,
- poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym poradnie specjalistyczne udzielające dzieciom, młodzieży, rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a także pomocy uczniom w wyborze kierunku kształcenia i zawodu,
- młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze oraz specjalne ośrodki wychowawcze dla dzieci i młodzieży wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania, a także ośrodki umożliwiające dzieciom i młodzieży upośledzonym umysłowo stopniu głębokim oraz dzieciom i młodzieży z upośledzeniem umysłowym z niepełnosprawnościami sprzężonymi realizację obowiązkowej edukacji,
- placówki zapewniające opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania,
- placówki doskonalenia nauczycieli,
- biblioteki pedagogiczne.

Wychowanie przedszkolne przeznaczone jest dla dzieci w wieku od 3 lat. Od roku 2004/05 dzieci, które ukończyły 6. rok życia, obowiązkowo uczęszczały do przedszkoli lub oddziałów przedszkolnych organizowanych w szkołach podstawowych, gdyż ustawa wprowadziła obowiązkowe roczne przygotowanie przedszkolne. Od września 2011 r. obowiązek ten dotyczył 5-latków; od 2015 r. ponownie obejmuje dzieci 6-letnie.

W latach szkolnych 1999/2000-2016/2017 dzieci w wieku od 7 do 13 lat uczęszczały do szkoły podstawowej, w której nauka trwała 6 lat. Od dnia 1 września 2017 r. polski ustawodawca przywrócił istniejącą wcześniej, 8-klasową szkołę podstawową. Absolwenci klas VI dotychczasowej szkoły sześciolletniej od roku szkolnego 2017/2018 kontynuują naukę w klasach VII i VIII szkoły ośmioletniej. Aktualnie szkoła podstawowa podzielona jest na dwa etapy: pierwszy etap odpowiada klasom od I do III i oferuje zintegrowaną edukację wczesnoszkolną, natomiast drugi etap to klasy od IV do VIII. W latach 2002-2015 po ukończeniu sześciolletniej szkoły podstawowej uczniowie przystępowali do obowiązkowych sprawdzianów przeprowadzanych przez okręgowe komisje egzaminacyjne i ocenianych przez egzaminatorów zakwalifikowanych przez te komisje. Sprawdziany te, które pełniły wyłącznie rolę informacyjną (nie były egzaminami w ścisłym znaczeniu i nie decydowały o kontynuowaniu nauki), zostały ustawowo zniesione. Natomiast począwszy od roku szkolnego 2018/2019, uczniowie klas VIII szkoły podstawowej przystępują do powszechnego, zewnętrznego **egzaminu ósmoklasisty**.

Do roku szkolnego 1999/2000 absolwenci 8-letniej szkoły podstawowej mogli kontynuować naukę w 4-letnim liceum ogólnokształcącym, 4-5-letnim technikum zawodowym, 4-letnim liceum zawodowym lub technicznym i 3-letniej zasadniczej szkole zawodowej. Po ukończeniu czterech pierwszych typów szkół uczniowie mogli przystąpić do egzaminu dojrzałości (matury), który daje prawo wstępu na uczelnie. Ci, którzy nie zdali egzaminu dojrzałości lub nie zostali przyjęci na studia wyższe, mogli kontynuować naukę w szkołach policealnych (nauka w tego typu szkołach trwa od 1 do 2/2,5 roku). Absolwenci szkół zasadniczych (w starej strukturze szkolnictwa) wkraczali na rynek pracy z kwalifikacjami robotnika wykwalifikowanego.

Po pierwszej reformie ustroju szkolnego od roku szkolnego 1999/2000 (na mocy ustawy z 8 stycznia 1999 r.) wszyscy absolwenci 6-letniej szkoły podstawowej kontynuowali naukę w 3-letnim gimnazjum. Pod koniec gimnazjum uczniowie przystępowali do obowiązkowego egzaminu zewnętrznego przeprowadzanego przez okręgową komisję egzaminacyjną. Według pierwotnych założeń tej reformy, po ukończeniu gimnazjum uczniowie mieli wybierać spośród dwóch opcji: 3-letniego liceum profilowanego (kończącego się maturą) lub 2-letniej zasadniczej szkoły zawodowej. Ostatecznie w ustawie o systemie oświaty ustalono następujące możliwości kontynuowania kształcenia przez absolwentów gimnazjum:

- w trzyletniej zasadniczej szkole zawodowej, której ukończenie umożliwia uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminów potwierdzających kwalifikacje w danym zawodzie, a także dalsze kształcenie począwszy od klasy drugiej liceum ogólnokształcącego dla dorosłych,
- w trzyletnim liceum ogólnokształcącym, którego ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego,
- w czteroletnim technikum, którego ukończenie umożliwia uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminów potwierdzających kwalifikacje w danym zawodzie, a także uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego,
- w szkole policealnej dla osób posiadających wykształcenie średnie, o okresie nauczania nie dłuższym niż 2,5 roku, umożliwiającą uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminów potwierdzających kwalifikacje w danym zawodzie,
- w trzyletniej szkole specjalnej przysposabiającej do pracy dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi.

Egzamin maturalny zastąpił egzaminy wstępne na uczelnie i ma charakter zewnętrzny. Ustawa o systemie oświaty wprowadziła zewnętrzny egzamin maturalny począwszy od wiosny roku 2005. Więcej informacji w języku polskim o systemie egzaminów zewnętrznych dostępnych jest na stronie Centralnej Komisji Egzaminacyjnej [\[1\]](#) [2].

Kolejna reforma ustroju szkolnego z grudnia 2016 r. prowadzi do częściowego powrotu do założeń ustroju szkolnego obowiązujących przed rokiem 1999. Po zakończeniu jej wdrożenia, na strukturę polskiego systemu oświaty będą składały się następujące typy szkół:

1. **8-letnia szkoła podstawowa** – obowiązkowa dla wszystkich uczniów;

1. **Szkoły ponadpodstawowe** (średnie i policealne):

- 4-letnie **liceum ogólnokształcące**,
- 5-letnie **technikum**,
- 3-letnia **branżowa szkoła I stopnia**,
- 3-letnia **szkoła specjalna przysposabiająca do pracy**,
- 2-letnia **branżowa szkoła II stopnia** (kontynuacja kształcenia w 3-letniej branżowej szkole I stopnia),

- Maksymalnie 2,5-letnia **szkoła policealna** dla osób posiadających wykształcenie średnie lub wykształcenie średnie branżowe.

W obecnie wdrażanym ustroju szkolnym istnieją dwa egzaminy zewnętrzne: **egzamin ósmoklasisty** i **egzamin maturalny**. Funkcje tych egzaminów nie ulegają zmianom w porównaniu odpowiednio do egzaminu gimnazjalnego i egzaminu maturalnego w poprzednim ustroju szkolnym.

Zob. aktualizowane informacje na stronie

https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/national-reforms-school-education-50_en [3].

Edukacja domowa

[Ustawa Prawo Oświatowe](#) [4] z 14 grudnia 2016 r. (artykuł 37) stwierdza, że dziecko może realizować obowiązkowy rok przygotowania przedszkolnego, obowiązek szkolny i obowiązek nauki poza placówką tzn. w domu, gdzie jest ono uczone przez rodziców. Spełnianie obowiązku szkolnego/nauki w warunkach domowych jest możliwe po wydaniu zezwolenia przez dyrektora odpowiedniej placówki (przedszkola, szkoły podstawowej lub ponadpodstawowej). Zezwolenie wydaje się na prośbę rodziców. Do prośby powinny być załączone: opinia publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, oświadczenie rodziców o zapewnieniu dziecku warunków umożliwiających realizację podstawy programowej obowiązującej na danym etapie edukacyjnym oraz zobowiązanie rodziców do przystępowania przez dziecko w każdym roku szkolnym do rocznych egzaminów klasyfikacyjnych. Egzaminy te są przeprowadzane przez szkołę, której dyrektor zezwolił na spełnianie obowiązku szkolnego/nauki poza szkołą. Nie określa się kwalifikacji rodziców czy też innych osób zaangażowanych w edukację domową dziecka.

Ustawa Prawo Oświatowe określa także, że uczeń spełniający obowiązek szkolny lub obowiązek nauki poza szkołą uzyskuje roczne oceny kwalifikacyjne na podstawie wyników rocznych egzaminów klasyfikacyjnych z odpowiedniej części podstawy programowej uzgodnionej z dyrektorem szkoły na dany rok szkolny. Uczniom nie wystawia się oceny z zachowania. Uczeń spełniający obowiązek szkolny/nauki poza szkołą, a także jego rodzic mogą korzystać ze wsparcia szkoły poprzez prawo do uczestnictwa w zajęciach pozalekcyjnych, zajęciach rozwijających uzdolnienia i zainteresowania uczniów, zajęciach rewalidacyjnych oraz poradnictwa zawodowego. Mają także dostęp do podręczników, materiałów edukacyjnych i ćwiczeniowych, a także pomocy dydaktycznych dostępnych w szkole (w porozumieniu z jej dyrektorem), oraz udziału w konsultacjach umożliwiających przygotowanie do rocznych egzaminów klasyfikacyjnych. Spełnienie obowiązku szkolnego/nauki poza szkołą może się zakończyć na wniosek rodziców, jeśli uczeń z przyczyn nieusprawiedliwionych nie przystąpił do rocznych egzaminów klasyfikacyjnych lub ich nie zdał, lub w razie wydania zezwolenia z naruszeniem prawa.

Struktura systemu szkolnictwa wyższego

Ze względu na formy i poziom kształcenie w systemie szkolnictwa wyższego jest podzielone na:

- **kształcenie specjalistyczne - odpłatne, prowadzone przez publiczne i niepubliczne uczelnie, trwające nie krócej niż trzy semestry. Program kształcenia specjalistycznego określa efekty uczenia się z uwzględnieniem uniwersalnych charakterystyk pierwszego stopnia określonych w Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji. Program przewiduje zajęcia kształtujące umiejętności praktyczne.**
- **studia pierwszego stopnia** - studia licencjackie lub inżynierskie, na które przyjmowani są kandydaci posiadający świadectwo dojrzałości, umożliwiające uzyskanie wiedzy i umiejętności w określonym zakresie kształcenia, przygotowujące do pracy w określonym zawodzie, kończące

się uzyskaniem tytułu licencjata albo inżyniera;

- **studia drugiego stopnia** – studia magisterskie, na które przyjmowani są kandydaci posiadający stopień licencjata lub inżyniera, umożliwiające uzyskanie specjalistycznej wiedzy w określonym zakresie kształcenia, jak również przygotowujące do twórczej pracy w określonym zawodzie, kończące się uzyskaniem tytułu magistra albo tytułu równorzędnego; ich ukończenie umożliwia ubieganie się o przyjęcie na studia trzeciego stopnia;
- **jednolite studia magisterskie** – studia magisterskie, na które przyjmowani są kandydaci posiadający świadectwo dojrzałości, umożliwiające uzyskanie specjalistycznej wiedzy w określonym zakresie kształcenia, jak również przygotowujące do twórczej pracy zawodowej, kończące się uzyskaniem tytułu magistra albo tytułu równorzędnego; ich ukończenie umożliwia ubieganie się o przyjęcie na studia trzeciego stopnia;
- **studia trzeciego stopnia** – studia doktoranckie, na które przyjmowani są kandydaci posiadający tytuł magistra albo tytuł równorzędny, umożliwiające uzyskanie zaawansowanej wiedzy w określonej dziedzinie lub dyscyplinie nauki, przygotowujące do samodzielnej działalności badawczej i twórczej oraz uzyskania stopnia naukowego doktora;
- **studia podyplomowe** – formę kształcenia przeznaczoną dla osób legitymujących się dyplomem ukończenia studiów wyższych.

Uczelnie prowadzą studia wyższe, kończące się uzyskaniem tytułu zawodowego licencjata, inżyniera, magistra lub tytułu równorzędnego. Kształcenie specjalistyczne odbywa się na poziomie ISCED5, studia wyższe klasyfikowane są na poziomie ISCED 6-8.

Kolegia pracowników służb społecznych, które są klasyfikowane na poziomie ISCED 5, nie wchodzi w Polsce do systemu szkolnictwa wyższego (należą do systemu oświaty).

Uczelnie mogą być tworzone jako:

- publiczne, tj. przez państwo reprezentowane przez właściwy organ władzy lub administracji publicznej;
- niepubliczne, tworzone przez osobę fizyczną albo osobę prawną niebędącą państwową ani samorządową osobą prawną.

Uczelnia może być zorganizowana jako:

- uczelnia akademicka - prowadzi działalność naukową i posiada kategorię naukową A+, A albo B+ w co najmniej 1 dyscyplinie naukowej albo artystycznej;
- uczelnia zawodowa – prowadzi kształcenie uwzględniające potrzeby otoczenia społeczno-gospodarczego i nie jest uczelnią akademicką;

Istnieje kilka szczególnych typów uczelni, w których w pewnych obszarach nadzorowanie jej działalności podlega innemu ministrowi niż właściwy ds. szkolnictwa wyższego i nauki:

- uczelnia wojskowa – uczelnia publiczna nadzorowana przez Ministra Obrony Narodowej;
- uczelnia służb państwowych – uczelnia publiczna nadzorowana przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych;
- uczelnia artystyczna – uczelnia publiczna nadzorowana przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego;
- uczelnia medyczna – uczelnia publiczna nadzorowana przez ministra właściwego do spraw zdrowia;
- uczelnia morska – uczelnia publiczna nadzorowana przez ministra właściwego do spraw gospodarki morskiej.

Uczelnie mogą przybierać nazwy:

- „akademia” - wyraz zastrzeżony dla nazwy uczelni akademickiej
- „uniwersytet” - wyraz zastrzeżony dla nazwy uczelni akademickiej posiadającej kategorię naukową A+, A albo B+ w co najmniej 6 dyscyplinach naukowych lub artystycznych, zwanych dalej „dyscyplinami”, zawierających się w co najmniej 3 dziedzinach nauki lub sztuki,;
- „politechnika” - wyraz zastrzeżony dla nazwy uczelni akademickiej posiadającej kategorię naukową A+, A albo B+ w co najmniej 2 dyscyplinach w zakresie nauk inżynierskich i technicznych;

Ze względu na tryb studiowania i organizację studiów wyższych dzielą się one na:

- studia stacjonarne -program studiów jest realizowany w postaci zajęć dydaktycznych wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów w wymiarze określonym standardami kształcenia dla tej formy studiów;
- studia niestacjonarne -inna formę studiów niż studia stacjonarne, z zachowaniem standardów kształcenia określonych dla tej formy studiów.

Ze względu na formę studiów dzielą się one na studia o profilu:

- praktycznym, na którym ponad połowa punktów ECTS jest przypisana zajęciom kształtującym umiejętności praktyczne;
- ogólnoakademickim, na którym ponad połowa punktów ECTS jest przypisana zajęciom związanym z prowadzoną w uczelni działalnością naukową.

Dodatkowo, uczelnie mają możliwość realizacji usługi edukacyjnej polegającej na potwierdzeniu efektów uczenia się. Jest to formalny proces weryfikacji posiadanych efektów uczenia się zorganizowanego instytucjonalnie poza systemem studiów oraz uczenia się niezorganizowanego instytucjonalnie, realizowanego w sposób i metodami zwiększającymi zasób wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych.

DID YOU FIND WHAT YOU WERE LOOKING FOR?

YES

NO

Contact *

Message *

Leave this field blank

Source URL:

https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-education-system-and-its-structure-56_pl

Links

[1]

https://eurydice.org.pl/wp-content/uploads/2019/10/the_structure_of_the_european_education_systems_2019_20.pdf

[2] <http://www.cke.edu.pl/>

[3] https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/national-reforms-school-education-50_en

[4] <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20170000059/U/D20170059Lj.pdf>